

Dr. FRANE JELUŠIĆ
Mr. SLAVKO JARAM
Fakultet prometnih znanosti
Zagreb

Tehnika u prometu
Stručni rad
UDK:656.8+796.5
Primljeno: 15.03.1989.
Prihvaćeno: 12.12.1989.

PTT PROMET U FUNKCIJI RAZVOJA TURIZMA DALMATINSKE SUBREGIJE

SAŽETAK

U radu je sistematski izražena dinamika i porast PTT prometa dalmatinske subregije (Split, Šibenik i Zadar) za vrijeme trajanja turističke sezone u vremenskom razdoblju od 1986. do 1988.g. Provedenim istraživanjem utvrđene su izrazite sezonske oscilacije PTT prometa u pojedinim podgrupama poštanskih i automatskim telefonskim uslugama. Nadalje, u radu je ukazana mogućnost relativno brzog proširenja i modernizacije telekomunikacijske mreže, čime bi se omogućilo ubrzano zadovoljenje potražnje korisnika, posebno turista koji posjećuju ovu regiju, za njihovim zahtjevima brzih suvremenih PTT usluga, posebno u telekomunikacijama.

1. UVOD

Geografsko područje srednje i sjeverne Dalmacije s razvedenom obalom i blagom mediteranskom klimom pruža izuzetne komparativne prednosti za ubrzani razvoj turizma, a time i ekonomske koristi za ovaj kraj i širu društvenu zajednicu.

Međutim, razvijeni turizam zahtijeva i izgradnju čitavog niza infrastrukturnih prometnih objekata, među kojima PTT postrojenja zauzimaju značajno mjesto. Gledajući s tog aspekta u ovom radu je provedeno istraživanje utjecaja fenomena turizma, koji za sada na ovom području ima sezonski karakter, na razvitak PTT kapaciteta i mogućnosti zadovoljenja stalno rastuće potražnje za PTT uslugama.

Potrebni statistički podaci za analitički dio ovog rada izvorno su prikupljeni od radnih organizacija PTT prometa: Split, Šibenik i Zadar, a koje teritorijalno pokrivaju ovo područje.

Istraživački dio ovog rada sastoji se u utvrđivanju dinamike, intenziteta i smjera tj. sezonskih oscilacija prometa među skupinama i vrstama PTT usluga u vremenskom periodu od 1986. do 1988.g.

Na osnovu ovakve analize može se lako doći do saznanja razvojne potrebe izgradnje PTT mreže kao i njenog povezivanja na magistralnim tuzemnim i međunarodnim pravcima PTT veza.

U radu se posebno ukazuje na uska grla telekomunikacijske mreže i potrebu povećanja njene propusne moći kako bi se mogla zadovoljiti sezonska potražnja i vršna prometna opterećenja, a što je izričito potencirano u ljetnim mjesecima godine.

Zbog opsežnog istraživačkog rada na ovoj materiji trebalo se opredijeliti za analitičke prikaze kretanja prometa, a što je posebno izraženo kod sezonskih oscilacija u PTT prometu ove subregije, koja je pod snažnim utjecajem ljetne turističke sezone.

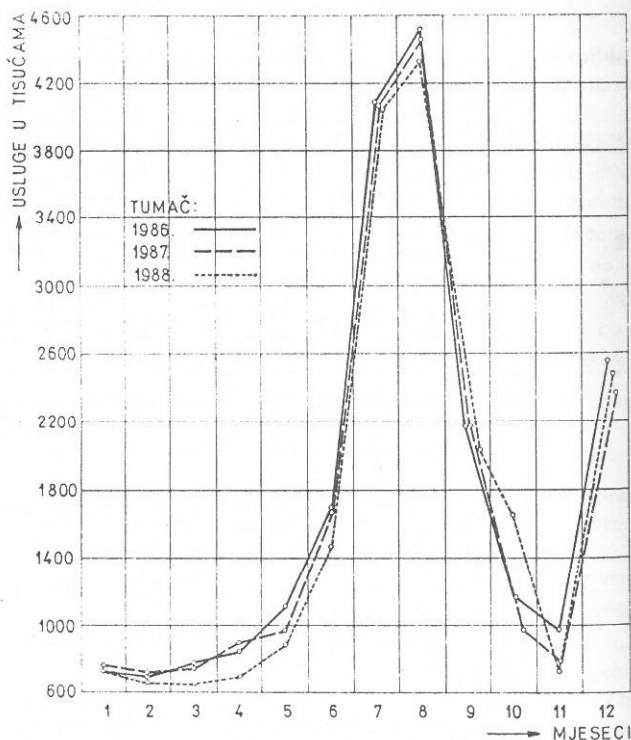
2. SEZONSKJE OSCILACIJE PISMOVNIH USLUGA

Analizom prometa pismovnih usluga, u podgrupi dopisnica i turističkih razglednica dolazi se do pokazatelja koji nam govore o izraženoj tendenciji porasta prometa u ljetnom vremenskom periodu.

Mjesečno kretanje prometa pismovnih usluga tokom kalendarske godine za vremensko razdoblje od 1986. do 1988.g

posebno je istraženo i analitički obrađeno, te je sintetizirano i utvrđeno slijedeće:

- da dopisnice i turističke razglednice bilježe vrlo visoki porast prometa u vršku turističke sezone, koji iznosi u prosjeku mjesečnog trogodišta 469% za mjesec srpanj i 529% za mjesec kolovoz u odnosu na mjesec siječanj, koji je ustvari pasivan sa turističkog aspekta (odnosno spada u tzv. "mrtvu turističku sezonu") za ovaj geografski kraj. (slika 1.) Blaža periodička kolebanja prometa pojavljuju se u turističkoj predsezoni (druga polovina svibnja i lipnja) od 121% i turističkoj podsezoni (mjesec rujan) od 170% u odnosu na mjesec siječanj. I u mjesecu prosincu zabilježen je visoki porast prometa dopisnica i čestitki uoči nastupajućih božićnih i novogodišnjih praznika;
- da ovakve snažne periodičke oscilacije prometa u samo dva turistička mjeseca tokom godine čine čak 42,5% ukupnog godišnjeg prometa ovih usluga. Ova pojava je immanentna za sva turistička područja, a njen intenzitet zavisi o brojnosti posjeta turista. Tendencija kretanja je u stalnom porastu zavisno o masovnosti godišnjeg porasta posjetilaca-turista.

Slika 1. Promet dopisnica i turističkih razglednica u 1986., 1987. i 1988. godini

Izvor: Mjesečni pregled PTT usluga i norma minuta RO PTT prometa Split, Šibenik i Zadar

3. DINAMIKA I VREMENSKE OSCILACIJE PROMETA U TELEKOMUNIKACIJSKIM USLUGAMA

Telekomunikacijske usluge u svijetu su prilično zakoračile naprijed razvijajući nova informatičko-industrijska društva, dok je kod nas era informatičke djelatnosti tek počela.

Nove telekomunikacijske usluge pokazuju mnoge prednosti i praktičnosti u odnosu na tradicionalne poštanske usluge i usluge tehnički zastarjelog telegrafa i manualne telefonije.

Prema tome, u uvjetima naglog tehničko-tehnološkog razvoja bilo je i za očekivati strukturne promjene među PTT uslugama, ali je dinamiku i intenzitet tih promjena trebalo ispitati radi poslovne orijentacije PTT-a. U prvom redu zbog razvoja telekomunikacijske mreže pojedinih privrednih regija, kako bi se mogla zadovoljiti njihova potražnja.

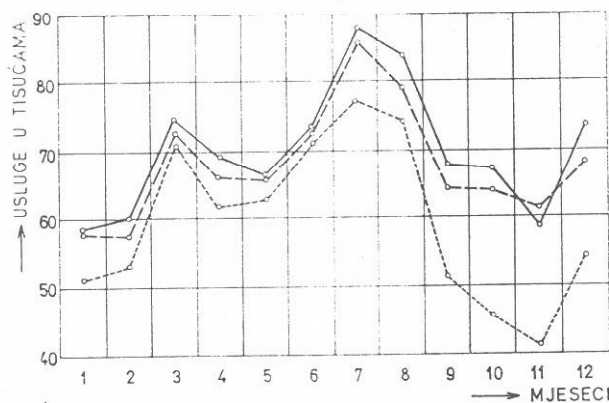
U uvjetima tržišnog ponašanja PTT-a treba tražiti adekvatne odgovore na ovakve izazove od strane korisnika usluga. U našim današnjim uvjetima privređivanja PTT-a, s njegovim ograničenim investicijskim mogućnostima, strategijske razvojne odluke bi se morale temeljiti na izboru najrentabilnijih investicija. Razvoj PTT infrastrukture jedan je od bitnih uvjeta razvoja masovnog turizma.

Da bi se napravila analiza dinamike i intenziteta u ovom radu je promatran promet ograničenog broja telekomunikacijskih usluga.

3.1. Telegrafске usluge

Telegrafska saopćenja (telegrami) izdvojeni su iz ove skupine usluga jer ih turisti najčešće koriste na većim rastojanjima kao dokumentarnu podlogu svojih želja, molbi i zahtjeva. Istraživano vremensko razdoblje je od 1986. do 1988.g. Dinamika njihovog fizičkog obujma grafički je predstavljena slikom 2. Analitičkom obradom podataka o ovim uslugama moglo bi se zaključiti slijedeće:

- da su mjesečne oscilacije telegrafskog prometa tokom godine značajne, ali ipak osjetno blaže nego što je to bio slučaj s dopisnicama i turističkim razglednicama. U mjesecima srpnju i kolovozu, tj. u jeku turističke sezone, njihov porast iznosio je 50% i 43% u odnosu na mjesec siječanj kao tipičan mjesec "mrtve turističke sezone";
- da je njihovo kretanje kroz promatrano vremensko razdoblje u blagom opadanju. Kako ovu vrstu usluge pretežno koriste domaći turisti (njihov broj je u stalnom opadanju), takvo kretanje prometa bilo je za očekivati;
- da je supstitucija kod ovih vrsta klasičnih usluga najjače izražena unutar skupine telekomunikacijskih usluga. Uzrok tome leži u prvom redu u prednosti koje pruža suvremena automatska telefonija za široki krug korisnika kakav je upravo slučaj kod masovnog turizma. Tome treba su-

Slika 2. Telegrami za 1986., 1987. i 1988. godinu

Tumač: 1986. —

1987.

1988. -.-.-.-

Izvor: Mjesečni pregled PTT usluga i norma minuta RO PTT prometa Split, Šibenik i Zadar

perponirati činjenicu da turističko-ugostiteljske organizacije i svi turoperatora sve više koriste usluge automatske telegrafije (teleks), a ove danas već pomalo počinju supstituirati s vrlo praktičnim telefaks prijenosom. Porast prometa teleks priključaka i broja telefaks aparata upućuje nas na ovakvo razmišljanje, što je prikazano u tabeli 1.

3.2. Telefonske usluge

Telefonske automatske usluge za predloženo razdoblje obrađene su po mjesecima godina i grafički prikazane slikom 3.

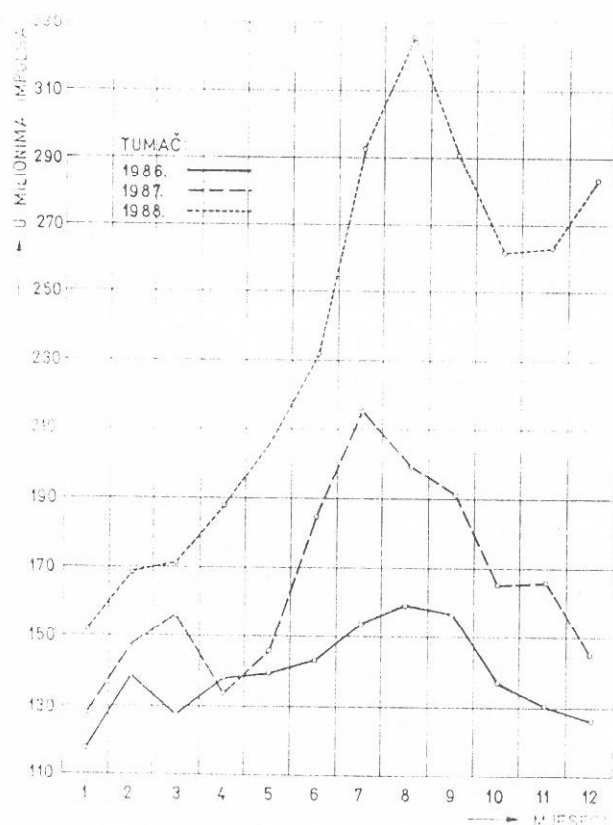
Na temelju izvršene analize njihove dinamike, te faktora utjecaja i razvoja, ustanovljeno je slijedeće:

- Automatske telefonske usluge pokazuju najveći pojedinačni porast od svih telekomunikacijskih usluga. U 1987.g porast je iznosio 19,1%, a u 1988.g čak 42,2% mjereno u odnosu na prethodne godine. Tri su bitna uzroka ovako visokog porasta. Prvo, porast od 7% godišnje korisničkih telefonskih priključaka. Drugo, ubrzana preorijentacija PTT korisnika na ove vrste usluga uz istovremenu stagnaciju, a u nekim slučajevima i opadanje prometa tradicionalnih poštanskih usluga i usluga javne telegrafije (telegrama). Dakle, kao opći trend među PTT uslugama pojavio se fenomen supstitucije usluga, kao posljedica razvoja suvremenih telekomunikacijskih kapaciteta mreže. Naime, ove usluge imaju izrazitu prednost pred

Tabela 1. Korisnički kapaciteti telekomunikacijske mreže na području Srednje Dalmacije (RO PTT prometa Split, Šibenik i Zadar)

Naziv	Na dan 31.12.			Indeksi		TF. prik. na 100 st. i tg. prik. na 1.000 st.		
	1986.	1987.	1988.	1987 1986	1988 1987	1986.	1987.	1988.
Telex prik. pretp.	498	514	529	103	103	0,50	0,60	1,00
Telefax uređaj pretp.	8	44	102	550	232	0,01	0,05	0,11
Telefonski auto. prik.	99.358	106.358	113.697	107	107	10,90	11,70	12,50

Izvor: Statističke evidencije telekomunikacijske opreme RO PTT prometa Splita, Šibcnika i Zadra za 1986., 1987. i 1988.g.

Slika 3. Telefonski impulsi za 1986., 1987. i 1988. godinu

Izvor: Mjesečni pregled PTT usluga i norma minuta RO PTT prometa Split, Šibenik i Zadar

klasičnim PTT uslugama zbog velikog faktora dostupnosti, brzine, efikasnosti i praktičnosti komuniciranja. I treće, razvoj turizma na ovom području također utječe na njihov veliki porast.

- Izrazitije sezonske oscilacije kod ovih usluga očituju se za vrijeme trajanja turističke sezone (sl. 3.). U 1988.g. porast u mjesecu srpnju iznosio je 88%, a u mjesecu kolovozu čak 115% u odnosu na mjesec siječanj kao turistički pasivan mjesec. Međutim, ovaj visoki porast ne bi se mogao pripisati isključivo utjecaju turizma. Ukupan porast prometa, koji proizlazi i od prirasta novih kapaciteta mreža i od povećanja broja telefonskih priključaka uvjetuje također veći porast prometa ovih usluga. Ako porast kompariramo s ostvarenim mjesečnim prosjekom tokom čitave godine, onda on iznosi za mjesec srpanj 21%, a za mjesec kolovoz 39%.
- Automatske telefonske usluge u svom ukupnom fizičkom obujmu pokazuju vrlo intenzivan dinamičan rast iz godine u godinu zbog nezasićene potražnje. Znači da je porast ovih usluga direktno zavisao od utjecaja porasta korisničkih priključaka i proširenja propusne moći telekomunikacijske transmisije, posebno na magistralnim i međunarodnim pravcima prometa. U tom sklopu treba promatrati i ukupni razvoj turizma na ovom području.

3.3 Korisnički kapaciteti telekomunikacijske mreže

Korisnički kapaciteti mreže mogu se izdvojiti od ostalih kapaciteta telekomunikacijske mreže te grupirati i numerički prikazati, kao što smo i napravili u tablici 1.

Na osnovu ovih podataka i šireg uvida u stanje i strukturu telekomunikacijskih postrojenja radnih organizacija PTT prometa ovog područja možemo izvući slijedeće bitne zaključke:

- Kod korisničkih telekomunikacijskih kapaciteta prevladavaju telefonski automatski priključci korisnika. Suvremeni telefaks uređaji, umjesto već klasičnih teleprintera, sve više se instaliraju po radnim organizacijama, posebno kod turističko-ugostiteljskih organizacija (Tablica 1). Godišnji porast od 7% kod telefonskih automatskih priključaka, s obzirom na nezadovoljenu potražnju (23.970 evidentiranih zahtjeva za novim telefonskim priključcima na dan 31.12.88. ovog područja) ne bi se moglo smatrati zadovoljavajućim, tim više što ovo područje pretendira na brži porast turističkih kapaciteta.
- Po pitanju gustoće telekomunikacijskih priključaka, posebno telefonskih, kao i propusnih kapaciteta mreže, utvrđena je sveukupna insuficijentnost, što znači relativno mali broj priključaka i pojava uskih grla na svim razinama prometa. Ovdje nije riječ toliko o tehnički zastarjeloj telekomunikacijskoj opremi koliko o njejoj maloj propusnoj moći, posebno u periodima intenzivnog prometa i izrazitim skokovima prometa u ljetnim mjesecima. Evidentiran je vrlo veliki broj neostvarenih poziva, posebno u špicama prometa, a što ovu negativnu pojavu samo još potencira s aspekta nezadovoljenja kvalitete usluga. Da bi bar donekle ublažili sadašnji problem prometa usluga u telekomunikacijama ovog područja, koji se posebno ističe u jeku turističke sezone, nužno je što prije pustiti u promet novu elektroničku tranzitnu centralu u Splitu (planirano pred početak turističke sezone 1989.).

4. ZAKLJUČAK

U ovom radu prikazano je stanje, dostignuća i ukazano na osnovne probleme i moguća rješenja PTT prometa dalmatinske subregije, koja je pod snažnim utjecajem turističke potražnje za kvalitetnim PTT uslugama.

Na temelju izloženog moguće je izvući slijedeći koncizni zaključak:

Analizom prometa pismovnih usluga utvrđena je izrazita turistička potražnja za podgrupom usluga dopisnica i turističkih razglednica. Ovaj zaključak potkrijepljen je podatkom prosječnog mjesečnog trogodišnjeg porasta od 469% za mjesec srpanj i 529% za mjesec kolovoz promatranog razdoblja u odnosu na turističko pasivne mjesece tokom godine.

Kod telegrafskog prometa mjesečne oscilacije prometa osjetno su blaže izražene u komparaciji s pismovnom podgrupom usluga i automatskim telefonskim uslugama. Porast u turističkim mjesecima kretao se između 43 i 50% prema mjesecu siječnju kao tipičnom mjesecu "mrtve turističke sezone".

Izrazitije sezonske oscilacije telefonskih usluga tokom godine očituju se za vrijeme trajanja turističke sezone. U 1988.g. porast u mjesecu srpnju iznosio je 88%, a u mjesecu kolovozu čak 115% u odnosu na siječanj kao turistički pasivan mjesec.

Međutim, ovom porastu pridonio je i porast novih kapaciteta telekomunikacijske mreže, tako da se ne bi smjelo sve pripisati utjecaju turističke sezone već i porastu broja automatskih telefonskih priključaka.

Nadalje, može se zaključiti da je dostignuti stupanj razvijenosti PTT mreže ove regije u velikom raskoraku prema skokovitoj potražnji za brzim suvremenim PTT uslugama, posebno telekomunikacijskim za trajanja turističke sezone, a i općenito kao nezadovoljena potražnja korisnika. Stoga se može s pravom govoriti o pojavi izrazite strukturne disproporcije ove privredne djelatnosti s obzirom na njen privredni značaj i potrebe efikasnog funkcioniranja suvremenog informatičkog društva.

Ublažavanje, ako već ne i njeno definitivno rješenje, moguće je smišljenom i koordiniranom akcijom PTT organizacija s jedne strane uz pripomoć društvene zajednice s druge strane, u okviru konkretnih mjera i instrumenata privrednog sistema, jer se radi o velikim investicijskim sredstvima, koja u drugim suvremenim telekomunikacijama iskazuju visoku stopu rentabiliteta i stoga velike dobiti ulagača.

SUMMARY

POSTAL TRAFFIC IN THE TOURISM DEVELOPMENT OF THE DALMATIAN SUBREGION

This paper deals in a systematic manner with the dynamic and growth aspect of postal traffic reported of the Dalmatian subregion (Split, Šibenik, Zadar) in the course of the tourist travel season in the period of 1986–1988. The results of the research completed establish pronounced seasonal fluctuations of postal traffic in individual subgroups of postal services and automatic telephone communications. Furthermore, this paper refers us to the possibility of a relatively timely extension and modernization of the telecommunications system to meet the requirements of demand on the part of users in a more expeditious way, in particular of tourists visiting this region, i.e. the demand for modern postal services, especially in the field of telecommunications.

LITERATURA

- [1] Poslovni izvještaj i statistika Zajednice JPTT za 1986., 1987. i 1988.g., Izdanje Zajednice JPTT, Beograd
- [2] Mjesečni pregled PTT usluga i norma minuta RO PTT prometa Split, Šibenik i Zadar za 1986., 1987. i 1988.g.
- [3] Evidencija o tehničkim kapacitetima telekomunikacijske mreže RO PTT prometa Split, Šibenik i Zadar za 1986., 1987. i 1988.g.
- [4] Izrađeni vlastiti obrasci i tehničke sheme za potrebe ovih istraživanja